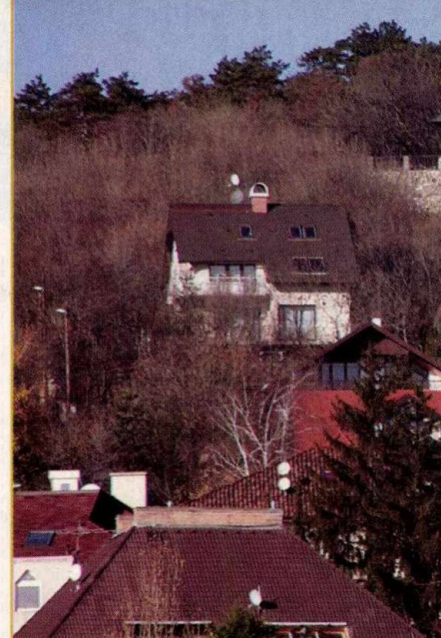

A LÁTÓ-HEGY

A sorozat előző fejezetében bemutatott Mátyás-hegytől csak a Szépvölgy, illetve a hozzá simuló Csatárka mediterrán hangulatú, ma már sűrűn beépített lejtője választja el a Látó-hegyet, amely a Hármashatár-hegy vonulatának különálló röge. Gerincébe simuló, erdővel fedett csúcsa mindössze 376 méter magas – alig különül el a mögötte húzódó Kecse-hegytől.

9. rész A Látó-hegy ma a főváros kedvelt kirándulós helye. Környezetében – a Görgényi út végén, illetve a Szépvölgyi út Kecse-hegy alatti szakaszán – nagy befoga-

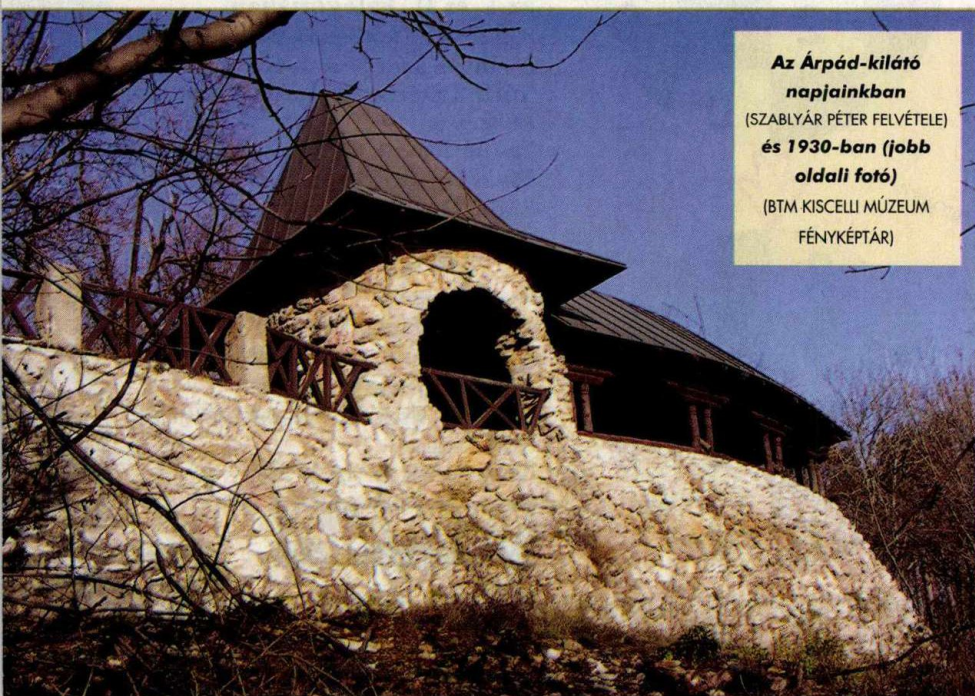
dóképességű autóparkolókat építettek ki a jóléti erdők gyors megközelítésére. Ezekből vagy a Húvösvölgyi végállomás felől – a Határ-nyereg érintésével a Glück Frigyes út kék és

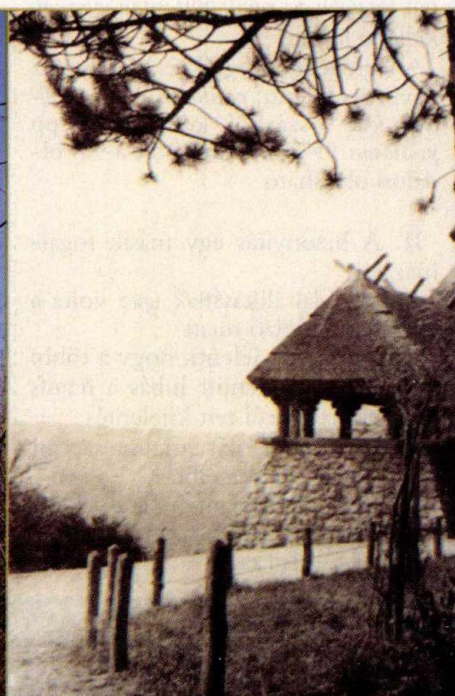
zöld jelzésű turistaúttal – is felsétálhatunk az Árpád-kilátóba. A kilátás azonban – legalábbis a közeli terület látványa – teljesen lehangoló: a Látó-hegy déli irányból, a Szépvölgy és a Csatárka felől szinte teljesen beépült. Az már a sors fintora, hogy ha a hajdan a hegytetőre vezető *Turista úton* (ez egy utcánév) vesszük célba a kilátót, hamarosan acsarkodó kutyák állják utunkat, immár ez az utca is magánterületbe torkollik.

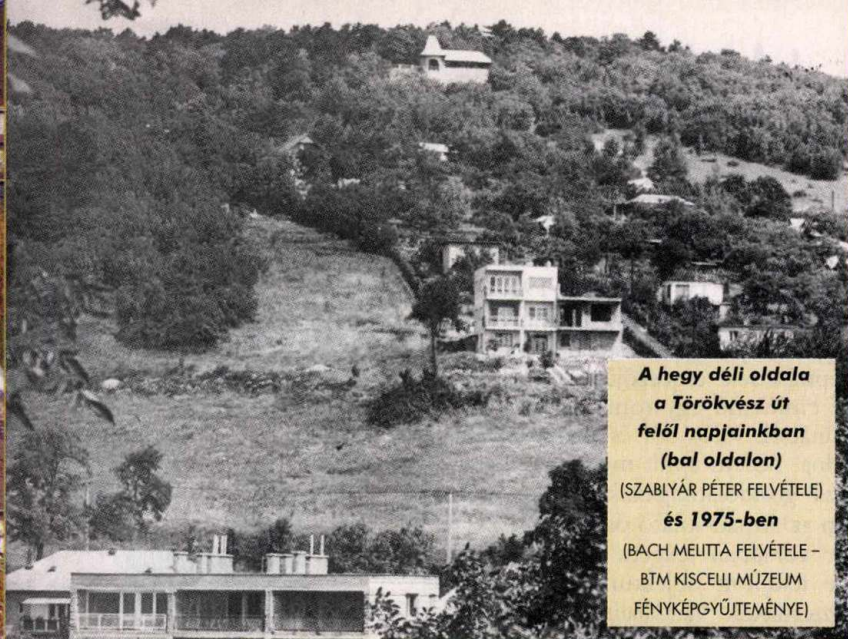
A Látó-hegy és környezete Horusitzky Henrik hidrológiai térképén (1939).

3 – felső triász földolomit; 10 – felső-eocén nummuliteszes mészkő; 11 – felső-eocén bryozoás márga; 12 – alsó-oligocén budai márga; 14 – középső-oligocén kiscelli agyag

Az Árpád-kilátó napjainkban
(SZABLYÁR PÉTER FELVÉTELE)
és 1930-ban (jobb oldali fotó)
(BTM KISCELLI MÚZEUM FÉNYKÉPTÁR)

**A hegy déli oldala
a Törökvész út
felől napjainkban
(bal oldalon)**

(SZABLYÁR PÉTER FELVÉTELE)

és 1975-ben

(BACH MELITTA FELVÉTELE –
BTM KISCELLI MÚZEUM
FÉNYKÉPGYŰJTEMÉNYE)

Hunfalvy János klasszikussá vált helytörténeti kötetében, a *Budapest és környékében* (1859) így ír a „*Kirándulás a Budai hegyekre*” című fejezetben a Látó-hegyről: „*Budaíjlak felől kocsíúton mehetünk a Háromhatárhegynek csaknem tetejéig. Azon út a budaíjlaki templom mellől a zsidó temetőnek fordul, azután az úgy nevezett Széparkon vonul tovább a Mátyás- és Guggerhegyek közötti nyergen. A jobbra menő utolsó kanyarulatánál kiszállhatunk, s innen azután negyedóra alatt a hegy tetejére gyalogolhatunk fel.*”

Hegyünk mai nevét a múlt század negyvenes éveiben kapta. Korábban *Gugger-hegynek* nevezték, amelynek eredetét a Budai Vár 1849. májusi visszafoglalásától származtatják. A legenda szerint a magyar honvédsereg parancsnoksága innen figyelte távcsővel (kukkerrel, guggerrel) a hadmozdulatokat. A *Csatárka* dűlőnév eredete szintén hadi eseményekkel hozható összefüggésbe: a szomszédos Törökvészhez hasonlóan Budavár 1686-os felszabadító ostromának emlékeként jegyezték le.

A Látó-hegy jellemző kőzetei hasonlóak a Mátyás-hegy kőzeteihez: fő tömegét a késő-triászban keletkezett dolomit alkotja, déli és nyugati lejtőit nummuliteszes mészkő* és bryozoás márga* fedi, míg az előterében nyújtózkodó Csatárka villáit budai márgába alapozták.

A hányatott sorsú Árpád-kilátó

A hegy legnagyobb vonzereje az a különleges panoráma, amelyben a csúcs közelében 1929-ben épült Árpád-kilátó fedett teraszáról gyönyör-

GLÜCK FRIGYES (1858–1931)

A hazai korszerű szállodaipar egyik megteremtője, a XIX–XX. század fordulójának kiemelkedő várospolitikusa, a főváros törvényhatósági bizottságának tagja. Az 1890-es évek elején az egykori *Griff Fogadó* átalakításával megnyitotta a *Pannónia Szállót* (épülete évek óta üresen áll a Rákóczi út 5. szám alatt). 1895-ben az ő kezdeményezésére alakult meg az ország első vendéglátó-ipari szakiskolája, négy nyelvű pinceszakszótárt jelentetett meg. A Magyar Vendéglősök Országos Szövetségének és a Sváb-hegyi Egyesületnek is elnöke. Ismert, szaktekintélynek számító műgyűjtő és áldozatkész mecénás volt, jeles szakácskönyvgyűjteménnyel büszkélkedhetett.

ködhettünk. A főváros közönsége hamar megkedvelte a korabeli útikönyvek szerint „székely” stílusban

KISLEXIKON

bryozoás márga: a fosszilis Bryozoa-fajokat kőzetalkotó mennyiségben tartalmazó márga. Maguk a Bryozoák, a mohaállatok a tengerek aljzatán mohaszerű telepet alkotó parányi lények, méretük általában 1 milliméternél kisebb, s ma is élnek fajaik. Ellentétben a korallokkal, ezek telepeit különböző, külső mészvázaz egyedek építik fel.

nummuliteszes mészkő: olyan mészkő, amelyik elsősorban a likacsoshéjú egysejtűek, a foraminiferák közé tartozó nagyobb testű (lencsétől a tenyérnagyságúig) és pénz alakú nummuliteszek meszes vázából alakult ki.

épült, romantikus (műrom) elemekkel is bővelkedő tornyos építményt. A kilátó megálmodója az a *Glück Frigyes* volt, akinek az 1902 és 1910 között épült János-hegyi *Erzsébet-kilátót* és a pesti Duna-part nemrég helyreállított villamos viaduktját is köszönhetjük. A kilátó építtetőinek szándéka az volt, hogy az 1907. évi fővárosi határozatban szereplő *Árpádorom* megnevezést – amelyet eredetileg a mai Hármashatár-hegy megjelölésére terveztek – megőrizték valahol a főváros területén.

A törvényhozás még az 1907. évi XXVIII. törvénnyel elhatározta, hogy I. Ferenc József megkoronázása (a ki egyezés aktusa) negyvenedik évfordulójának emlékére újra megépítik azt a templomot, amelyet Szent István a legendák szerint Óbuda határában Árpád sírja fölé emelt. A terület megvé-

telén kívül 600 ezer korona hitelt engedélyeztek a terv megvalósítására.

Az Árpád-emlékmű tervét beillesztették a Mátyás-hegy, Remete-hegy és Tábor-hegy szabályozási tervébe. Megalkotására *Schulek Frigyes* építész műegyetemi tanárt (1841–1919), a Halász-bástya, a budavári Nagyboldogasszony-, azaz Mátyás-templom átépítésének tervezőjét kérték fel. Az emlékmű egy román stílusú kápolnából, kilátóból és őrházból állt volna. Sosem épült meg. Az elhatározás gondolatosságának emlékét csupán az Árpád-kilátó őrzi.

A korábban leégett, majd néhány éve felújított objektum még állja a közterületek vandáljainak rohamait.

Glück Frigyes az Oroszlán sziklánál

(SEENGER ERVIN FELVÉTELE,

BTM KISCELLI MÚZEUM FÉNYKÉPTÁR)

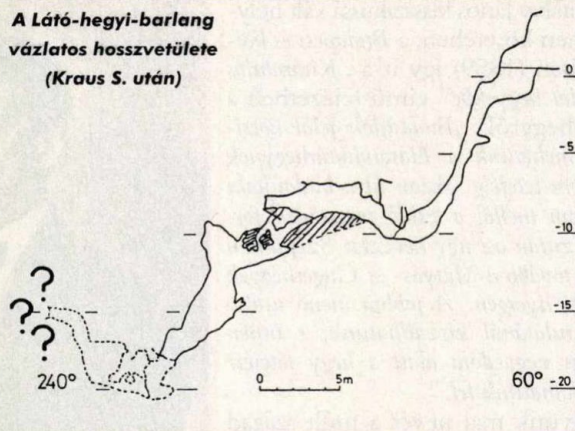
A LÁTÓ-HEGYI-BARLANG

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat központi kutatótábor 1987-ben kísérelte meg az üreg addig még ismeretlen részeinek feltárását.

A barlang egy félig lebányászott, oldott gömbfölkéjének alján nyíló hasadék vezet a 9 méter mély, keskeny, a bedobált faágaktól, kőzetdaraboktól (és, sajnos, a látogatók által bedobált szeméttől) eltömődött aknába, a *Róka-kürtöbe*. Ennek mélyén egy majdnem 30 méter hosszú,

0,7-1,5 méter széles és egyetlen hasadék mentén kialakult, jól járható folyosó indul, alját kőzetdarabok és porzó, száraz agyag borítja (Müterm, Reménység kapuja). A járat a „Kőtár” nevű kiszélesedő hasadékba torkollik, amelynek törmelékkitöltésével a barlangkutatók eddig nem tudtak megbirkózni. Jelenleg 6-7 méter mély (a beomlások előtt 11 méter mélyre is lejutottak már itt). A bar-

A Látó-hegyi-barlang vázlatos hosszvetülete (Kraus S. után)

lang korábbi ásványai (kalcit, aragonit, barit, borsókő) mára teljesen elpusztultak.

A látogatót már a bejárat szakaszban megcsapja a hideg barlangi levegő, feltűnik a 3-4 Celsius-fokos hőmérséklet és a szokatlanul alacsony páratartalom, valamint az agyagkitöltést szárazon tartó huzat. Vitatott, hogy az utóbbi jelenség nagyméretű, ismeretlen járatokra utal, vagy nagytömegű közettörmeléken átáramló, felszíni levegő eredménye. A bejárat szakasz omladékos jellege miatt a barlang bejárása csak a helyszínt ismerő, szakképzett vezetővel ajánlott.

A Látó-hegyi barlang bejárata

(SZABLYÁR PÉTER FELVÉTELE)

Sajnálatos, hogy múltjáról, történetéről az oda látogatók nem szerezhetnek tudomást!

A Szépvölgy szurdokká szűkülő felső szakaszán – átellenben az Erdei Lak vendéglővel – egy „Természetvédelmi terület” tábla védelme alatt benőtt ko-

csiút vezet a Látó-hegy oldalában a *Francia-bányába* (a terület elnevezésének eredete ismeretlen). Ez a hajdani eocén kori mészkő bányaszakadék évtizedek óta a hazánkban is egyre népszerűbb szabad sziklamászás – a „boulderezés” – egyik fővárosi zárandokhelye. A könnyű megközelíthetőség, a sziklafalakon „kialakult” mászóutak sokfélesége vonzza ennek az extrém sportnak a szerelmeseit.

A hegy gyomrában

A bánya azonban nem csak mászható falairól híres. Udvarában megállva kisebb-nagyobb hasadékok, *barlangnyí-*

lások hívják fel magukra a figyelmet. A jelenleg ismert kilenc üreg közül a *Látó-hegyi-barlang* a legismertebb: hossza 60 méter, függőleges kiterjedése 24,5 méter, bejáratának tengerszint feletti magassága pedig 291 méter. A kőbányászat itteni megindulásával vált ismertté a barlang, 1957-óta kutatót üregét több barlangkutató csoport térképezte fel.

A kőfejtőben található további nyolc kisebb barlang sejteti, hogy a budai termálkarsztnak ezen a feltáratlan „fehér foltján” még fontos új üregekre bukkanhatunk!

SZABLYÁR PÉTER